

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum sit proprium hominum adoptari in filios.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

ARTICVLVS II.

¶ *Trinitati.*

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, q̄ adoptare non conueniat toti Trinitati. Adoptatio enim dicitur in diuinis ad similitudinem rerum humanarum: sed in rebus humanis soli illi cōuenit adoptare, qui potest filios generare, quod in diuinis conuenit soli Patri. ergo in diuinis solus pater potest adoptare.

¶ 2 Præt. Homines per adoptionem efficiuntur fratres Christi, secundum illud Rom. 8. Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Fratres autem dicuntur, qui sunt filii unius patris. unde & Dominus dicit Ioan. 20. Ascendo ad Patrem meum, & Patrem uestrum. ergo solus Pater Christi hēt filios adoptiuos.

¶ 3 Præt. Galat. 4. dicitur, Misit Deus filium suum, ut adoptionē filiorum Dei reciperemus: quoniam autem estis filii Dei, misit Deus spiritum filii sui in corda uestra, clamantē, Abba, pater. ergo eius est adoptare, cuius est Filius & Spiritum sanctum habere: sed hoc est solius personę Patris. ergo adoptare conuenit soli personę Patris.

SED CONTRA, Eius est adoptare nos in filios, quem nos patrem possumus nominare. unde dicitur Rom. 8. Accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, pater: sed cum Deo dicimus, Pater noster, hoc pertinet ad totam Trinitatē: sicut, & cetera nomina, quę dicuntur de Deo relative ad creaturam, ut in prima parte habitum est. ergo adoptare conuenit toti trinitati.

RESPON. Dicendum, quod hæc est differentia inter filium Dei adoptiuum & naturalem, quod filius Dei naturalis est genitus, non factus: filius autem adoptiuus est factus, secundum illud Ioan. primo. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Dicitur autem quandoque filius adoptiuus esse genitus propter spiritualem regenerationem, quę est gratuita, non naturalis: unde dicitur Iaco. primo. Voluntarie genuit nos uerbo ueritatis. Quamuis autem generare in diuinis, sit proprium personę Patris, tamen facere quę

cumque effectum in creaturis, est commune toti trinitati propter unitatem naturę: quia ubi est uera natura, oportet, quod sit uniuersus & una operatio. unde Dominus dicit Ioan. quinto. Quęcumq̄

A Pater facit, hæc & filius similiter facit. Et ideo adoptare homines in filios Dei, conuenit toti Trinitati.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod omnes personę humanę non sunt unius naturę secundum numerum, ut oportet unam esse omnium operationem & unum effectum, sicut accidit in diuinis. Et ideo, quantum ad hoc, non potuit attendi similitudo utrobique.

AD SECVNDVM dicendū, quod nos per adoptionem efficiuntur fratres Christi, quasi eūdem patrem habentes cum ipso: qui tamen alio modo est pater Christi, & alio modo est pater noster. Unde signanter Dominus Ioan. 20. seorsum dixit, Patrem meū, & seorsum dixit, Patrem uestrum: est enim Pater Christi, naturaliter generando, quod est proprium sibi: est autem pater noster, uoluntarie aliquid faciendo, quod est cōmune sibi & Filio & Spiritui sancto, & ideo Christus non est filius totius Trinitatis, sicut nos.

AD TERTIVM Dicendum, q̄ sicut dictum est, * filiatio adoptiua est quædam similitudo filiationis eternę, sicut omnia quę in tempore facta sunt, similitudines quædam sunt eorum, quę ab eterno fuerunt. Assimilatur autem homo splendori æterni filii, per gratię claritatem, quę attribuitur Spiritui sancto. Et ideo adoptatio licet sit communis toti Trinitati, appropriatur tamen Patri ut actori, filio ut exemplari, Spiritui sancto, ut imprimenti in nobis huius similitudinem exemplaris.

ARTICVLVS III.

¶ *Utrum adoptari sit proprium rationalis creaturę.*

AD TERTIVM sic procedit. Videtur, quod adoptari nõ sit proprium rationalis creaturę. Nõ enim dicitur Deus pater creaturę, nisi per adoptionem: dicitur autem pater creaturę etiã irrationalis, secundum illud Iob. 38. Quis est plurius pater, & stillas roris quis genuit: ergo adoptari nõ est proprium rationalis creaturę.

¶ 2 Præt. Per adoptionem dicuntur aliqui filii Dei: sed esse filios Dei, in Scriptura proprie uidetur attribui angelis, secundum illud Iob. 1. Quadam autem die cum assisterent filii Dei coram Domino. ergo non est proprium creaturę rationalis adoptari.

¶ 3 Præt. Quod est proprium alicui naturę, conuenit omnibus habentibus naturam illam, sicut risibile conuenit omnibus hominibus: sed adoptari non conuenit omni rationali naturę. ergo adoptari non est proprium rationalis creaturę.

SED CONTRA est, quod filii adoptati sunt heredes Dei, ut patet Romanorum octauo. Sed talis hæreditas cōuenit soli rationali creaturę: ergo proprium est creaturę rationalis adoptari.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, * filiatio adoptio-

¶ *Super quæst. 33. articulum certum.*

T Itulus clarus. ut sonat.

In corpore unica est conclusio. Adoptari conuenit creaturę rationali soli, non omni. Præterea, Filius Dei naturaliter procedit a Patre, ut uerbum intellectuale unum cum ipso Patre existens, & filiatio adoptionis, est similitudo filiationis naturalis, non tantum formam, aut gradum intelligibilitatis, sed secundum unitatem. ergo adoptari conuenit creaturę rationali soli, nõ omni. Antecedens quo ad primam propositionem includit tres conditiones ad propositum filii Dei, prima est, quod uerbum, secunda, quod intellectuale, tertia, quod unum cum Patre.

Et ideo ex ipsa propositione deducitur triplex modus ac gradus assimilationis ad filium Dei, seu ad uerbum. Primus per imitationem formę, quę habet in Verbo, quod est omnium eminentissima similitudo, & hic communis omnibus, est quę per Verbum facta sunt. Secundus per imitationem etiam

¶ Super quæst. uiginti materie articulus secundum.
¶ Itulus clarus est.
¶ In corpore unica est conclusio: adoptare homines in filios Dei, conuenit toti Trinitati. Probatur: Facere quęcumque effectum in creaturis cōmune est toti Trinitati: sed filius adoptiuus est factus nõ genitus naturali generatione a Deo. ergo adoptare est commune toti Trinitati. Minor tripliciter probatur: Primo ex opposito, quia generare naturaliter in diuinis proprium est Patri. Secundo, quia uera est substantia Trinitatis ubi autem est una substantia, est una uirtus & operatio. Tertio auctoritate. Quęcumque facit Pater. Minor declaratur ex differentia inter filium Dei naturaliter & adoptiuum: quia ille genitus, non factus, ite factus, non genitus naturaliter. Et notatur apponitur ly naturaliter: quia generatio est duplex: naturalis & gratuita, illa propria est filio, hæc conuenit adoptiuo, & ad facere spectat: est. n. faciendi quædã species.
¶ In responsionibus argumentorum momento differentia inter proprium & appropriatum. & uidebis adoptionem nostram non propriam
¶ Aliqui personę diuine, sed commune tribus: appropriatã autem Patri, ut actori (& ideo peculiari-ter dicitur ipse pater noster) Filio, ut exemplari (& ideo frater noster, quasi similis communicans in Patre) Spiritui sancto, ut quasi executori in suo appropriato, quod est charitas, qua sumus filii Dei, & ideo Spiritui sanctus dicitur spiritus adoptionis filiorum.

Ar. pced.

3. di. 10. q. 2. ar. 2. q. 1. & 2. & 4. cont. c. 17. h. & 21. h.

est gradus immate-
rialitatis, & hic pro-
prius rationalibus est
q̄ sola sunt immate-
ria. Perius per imita-
tionem etiam unita-
tis ad Deum, & hic est
proprius gratiam cha-
ritatis habentibus. Se-
cunda autem proposi-
tio antecedens, & ex
premissis, gloriata
quo ad terminos, est
Et quo ad ultimam
partem dupliciter pro-
batur. Primo, quia al-
similitudo secundum hu-
iulmodi unitatem, fit
per gratiam charita-
tis, ut patet ex aucto-
ritate domini, Ioa. 17.
Secundo, quia talis af-
similitudo perficit rō-
nem adoptionis, sicut
rationale perficit rō-
nem hominis. Proba-
tur, quia hic similibus
filio Dei debent hā-
reditas eterna.

¶ Consequētia, he-
ro quo ad ly soli, eni-
dens ex se est, quia ta-
lis similitudo in sola
rationali natura inue-
niri potest. Quō ad ly
uero, sed non omni-
probat, quia nō om-
nium rationalium est
charitas per Spiritum
sanctum.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod Deus dicitur
pater creaturæ irrationalis, non proprie per adoptionem,
sed per creationem, secundum primam partici-
pationem similitudinis.

Ad SECUNDVM Dicendum, quod angeli dicun-
tur filii Dei filiatione adoptionis, non quia ipsis pri-
mo conueniat, sed quia ipsi primo adoptionem filio-
rum receperunt.

Ad TERTIVM Dicendum, quod adoptio non
est proprius consequens naturam, sed consequens
gratiam, cuius natura rationalis est capax. Et ideo nō
oportet quod omni rationali creaturæ conueniat,
sed quod omnis rationalis creatura sit capax ad-
optionis.

¶ Super quest. nige-
simacertis articuli
quartum.

Inf. q. 32. ar.
3. q. 43. ar. 1.
co. & 3. dist.
10. q. 2. art. 2.
1. & 8. con-
tra 64. & ue-
ri. q. 29. art.
1. ad 1.
1. 1. 2. de Tri-
a. me.

T Itulus clarus
est.
¶ In corpore
articuli unica est con-
clusio, Christus nul-
lo modo potest dici
filius Dei adop-
tiuus.

nis, est quædam similitudo filiatō-
nis naturalis. Filius autem Dei na-
turaliter procedit a Patre, ut tier-
bum intellectuale, unum cum ip-
so patre existens. Huic ergo uer-
bo tripliciter potest aliquid assimi-
lari. Vno quidem modo, secun-
dum rationem formæ, non autē
secundum intellectualitatem ip-
sius sicut forma domus exterius
constituit, assimilatur uerbo men-
tali artificis secundum speciem
formæ, non autem secundum in-
telligibilitatem, quia forma dom-
us in materia non est intelligibilis,
sicut erat in mēte artificis. Et hoc
modo uerbo eterno assimilatur
quælibet creatura, cum sit facta
per uerbum. Secundo modo, assi-
milatur creaturæ uerbo, non so-
lum quantum ad rationem formæ,
sed etiam quantum ad intel-
lectualitatem ipsius, sicut etiam
scientia, quæ fit in mente discipu-
li, assimilatur uerbo quod est in
mēte magistri. Et hoc modo crea-
tura rationalis, etiam secundum
suam naturam assimilatur uerbo
Dei. Tertio modo assimilatur crea-
tura uerbo Dei eterno, secundum
unitatem quam habet ad Patrem,
quod quidem fit per gratiam &
charitatem: unde dominus orat,
Ioannis decimo septimo. Sint u-
num in nobis, sicut, & nos unum sumus.

Et talis assimilatio perficit rationem adoptionis,
quia sic assimilatus, debetur hereditas eterna. Vnde
manifestum est, quod adoptari conuenit soli crea-
turæ rationali, non tamen omni, sed solum habenti
charitatem, quæ est diffusa in cordibus nostris, per
Spiritum sanctum, ut dicitur Romanorum quinto.
Et ideo Ro. 8. Spiritus sanctus dicitur, spiritus adop-
tionis filiorum.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum Christus, secundum quod homo,
sit filius Dei adoptiuus.

AD QVARTVM sic procedi-
tur. Videtur, quod Christi,
in quod homo, sit filius
Dei adoptiuus. Dicit n. Hilar. * de

F Christo, loquens, Potestatis digni-
tas non amittitur, dum carnis hu-
manitas adoptatur, ergo Christi,
secundum quod homo, est filius
adoptiuus.

¶ 2. Præterea. August. * dicit in li-
br. de Prædestina. Sanct. quod ead-
em gratia ille homo est Chri-
stus, quæ gratia ab initio fidei qui-
cumque homo est christianus:
sed alii homines sunt christiani
per gratiam adoptionis, ergo &
ille homo est Christus per ado-
ptionem, & ita uidetur esse filius
adoptiuus.

¶ 3. Præterea. Christus, secundum
quod hō, est seruus: sed dignius
est esse filium adoptiuum, quam
seruum, ergo multo magis Chri-
stus, secundum quod homo, est
filius adoptiuus.

SED CONTRA est, quod
Ambros. * dicit in libro de Incar-
nat. Adoptiuum filium, non dici
mus filium esse natura, sed cum
dicimus natura esse filium, qui ue-
rus est filius. Christus autem est
uerus & naturalis Dei filius, secu-
dum illud I. Ioan. ult. Ut simus in
uero filio eius Iesu Christo, ergo
Christus secundum quod homo,
non est filius adoptiuus.

RESPON. Dicendum, quod
filiatio proprie conuenit hyposta-
si, uel personæ, non autem natu-
ræ: unde & in prima parte dictū
est, * quod filiatio est proprietas
personalis. In Christo autem nō
est alia persona uel hypostasis,
quam increata, cui conuenit esse
filium per naturam. Dictum est
autem supra, * quod filiatio adop-
tionis est participata similitudo
filiationis naturalis. Non autem
recipitur, aliquid dici participati-
ue, quod per se dicitur. Et ideo
Christus qui est filius Dei natura-
lis, nullo modo potest dici filius
adoptiuus. Secundum autem il-
los, qui ponunt in Christo duas
personas, uel duas hypostasēs, seu
duo supposita, nihil rōnabiliter
prohiberet Christum hominem
dici filium adoptiuum.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod sicut filiatio non proprie
conuenit naturæ, ita nec adoptio.
Et ideo cum dicitur, q̄ carnis hu-
manitas adoptatur, impropria est
locutio. Et accipitur ibi adoptio
pro unione humanæ naturæ ad
personam filii.

AD SECUNDVM Dicendum, q̄
similitudo illa Aug. est intelligen-
da, quātū ad principium: quia sci-
licet sicut sine meritis quilibet ho-
mo habet, ut sit christianus, ita
ille homo sine meritis habuit, ut
esset Christus, Est tamen differē-

Probatur hæc con-
clusio dupliciter. Pri-
mo: Christus est na-
turalis filius Dei, er-
go non potest dici
filius Dei adoptiuus.
Antecedens proba-
tur: quia filiatio con-
uenit non naturæ,
sed personæ: ut patet
ex antecedētis: perso-
na autem Christi u-
nica & increata est.
Consequētia proba-
tur presupposita
ratione terminorū,
scilicet quod filiatio
adoptiua est qua-
dam participatio fi-
liationis naturalis,
quod ex cōtīs patet.
Probatur ergo: quia
quod dicitur per se,
non dicitur partici-
patiuē.

¶ Aduerte hic, quod
Auctor summarie
scribens, plus probat
quā exprimat. Hinc
enim conclusioni &
rationi non potest
nisi dupliciter obsta-
re, uel recedendo a
sententia fidei, ponē-
do in Christo plures
personas uel hypoa-
stases: & hoc Auctor
tangit in his, quæ
subiungit, uel ponē-
do, quod filiatio pot-
est denominare Chri-
stum ratione solius
naturæ, sicut passio,
crucifixio, natiuitas,
& huiusmodi: secun-
dum hoc enim pos-
set Christus ratione
naturæ humanæ as-
sumpta, in gratia &
gloria beatitudinis
participare dici filius
adoptiuus: sicut dici-
tur beatus beatitudi-
ne participata, ratio-
ne naturæ assump-
tæ.

Et hoc Auctor ex-
cludit in principio
corporis, per hoc,
quod filiatio non na-
tura, sed personæ co-
uenit: & propterea
non potest Christo
conuenire filiatio ad-
optiua ratione naturæ
humanæ. Exclūso au-
tem, quod non con-
uenit Christo adop-
tiua filiatio ratione na-
turæ humanæ (cum
sit filius Dei per se
seu naturalis), conse-
quens est, quod non
possit dici Dei filius
participatiue.

Id enim quod per
se dicitur, non partici-
patiuē dicitur: &
hoc solo modo pos-
set participatiue di-
ci, si ratione naturæ
assumptæ filiatio ad-
optiua ei conueni-
ret, q̄ excludam est.

¶ Nota